

Κριτήριο Τράπεζας Θεμάτων: 15232**Θεματική Ενότητα: Εμείς και οι άλλοι**

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

A1. α.

1. Τα πάντα για τους νέους.
2. Η Τρίτη ηλικία ταυτόσημη της συντήρησης, η νεολαία τέλεια σχεδόν σε όλα.
3. Η Τρίτη ηλικία δεν αξίζει να σωθεί.
4. Πολύ χρήσιμος ο ρόλος της τρίτης ηλικίας.
5. Ο νέος ρατσισμός, η υποτίμηση της τρίτης ηλικίας.

A1.β.

Ο πομπός του κειμένου είναι ο δημοσιογράφος Βασίλης Βαμβακάς και ο δέκτης το αναγνωστικό κοινό του ενημερωτικού ιστότοπου www.lifo.gr. Το μέσο μετάδοσης του μηνύματος είναι το διαδίκτυο (η ηλεκτρονική σελίδα) και ο σκοπός για τον οποίο γράφτηκε το κείμενο είναι για να επισημάνει την αδικία που υφίσταται η Τρίτη ηλικία σήμερα.

A2.α.

Ακόμη και όταν δεν συνδράμει (βοηθά) οικονομικά τους νεότερους, προσφέρει ανεκτίμητες (πολύτιμες) υπηρεσίες όχι μόνο στα παιδιά (φύλαξη, διατροφή), αλλά και στους ενήλικες, τόσο για να ασκήσουν τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις (τα επαγγελματικά τους καθήκοντα) όσο και για να κυνηγήσουν τους προσωπικούς τους στόχους. Δυστυχώς, η υποτίμηση, ο παραγκωνισμός και εν τέλει ο στιγματισμός (η μείωση, το παραμέρισμα και τελικά η κατάκριση) της τρίτης ηλικίας στη σημερινή Ελλάδα είναι ο νέος θεσμικός ρατσισμός.

A.2.β.

όμως = αντίθεση

αντίθετα = αντίθεση

με άλλα λόγια = διευκρίνιση

αφού = αιτιολόγηση εδώ

έτσι = συμπίεσμα

ακόμη = προσθήκη

A3.**Υποδείξεις Τράπεζας Θεμάτων**

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη:

δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση

ύφος λόγου: σοβαρό, επίσημο,

γλώσσα: αναφορική λειτουργία.

Θετικά συνεκτιμάται η χρήση -με μέτρο - στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. α' και β' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εμπλουτίσει τους ακόλουθους προβληματισμούς με περαιτέρω σκέψεις, αναφερόμενος/η ειδικότερα στην προσφορά της τρίτης ηλικίας και στην τάση στιγματισμού της στην εποχή μας.

Προβληματισμοί από το κείμενο αναφοράς:

- Οι κοινωνίες μετά από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο προσανατολίζονται στη νεότητα,
- Δημογραφικοί λόγοι, πολιτικά γεγονότα, κοινωνικά κινήματα και εμπορικές σκοπιμότητες έκαναν πρωταγωνιστές τους νέους και αξία αδιαπραγμάτευτη τη νεότητα,
- Η Ελλάδα δίνει βαρύτητα στον κόσμο των νέων, εξιδανικεύει τη νεότητα και σε επίπεδο οικογένειας και κρατικής πρόνοιας επιδεικνύει υπερ-προστατευτικότητα → προσπάθεια θεσμικής κατοχύρωσης ενός γενεακού χάσματος,
- Διαμόρφωση πολιτικών σε αυτή την κατεύθυνση: η τρίτη ηλικία, αν δεν στοχοποιείται, σίγουρα θεωρείται διαχειριστικά αναλώσιμη, όχι μέρος της ζωής, αλλά του θανάτου,
- Το «νέο» δύσκολα θα υπήρχε χωρίς το «παλιό»: πολυσύνθετος ρόλος τρίτης ηλικίας, καθώς, όταν δεν συνδράμει οικονομικά τους νεότερους, προσφέρει ανεκτίμητες υπηρεσίες όχι μόνο στα παιδιά (φύλαξη, διατροφή), αλλά και στους ενήλικες, τόσο για να ασκήσουν τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις όσο και για να κυνηγήσουν προσωπικούς στόχους,
- Η υποτίμηση, ο παραγκωνισμός και ο στιγματισμός της τρίτης ηλικίας στη σύγχρονη Ελλάδα είναι ο νέος θεσμικός ρατσισμός.

Ενδεικτική Απάντηση

Αγαπητές συμμαθήτριες και αγαπητοί συμμαθητές,

Οι περισσότεροι από μας έχουμε δεχτεί μεγάλη αγάπη από τους παππούδες μας. Όμως, δυστυχώς, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται περιθωριοποίηση της τρίτης ηλικίας, με αποτέλεσμα το φαινόμενο αυτό να χαρακτηρίζεται ως «ο νέος θεσμικός ρατσισμός». Γιατί άραγε;

Η επικράτηση της πυρηνικής οικογένειας μαζί με τη διεύρυνση του χάσματος των γενεών και η αμφισβήτηση των παραδοσιακών αξιών προκάλεσε το παραπάνω φαινόμενο. Υπεύθυνες είναι επίσης οι απάνθρωπες συνθήκες ζωής στα μεγάλα αστικά κέντρα και η αποξένωση που χαρακτηρίζονται από άγχος. Οι ηλικιωμένοι αφήνονται στα γηροκομεία και δεν έχουν πλέον τη δυνατότητα να λαμβάνουν αποφάσεις όπως παλαιότερα.

Όπως όλοι ξέρουμε η επικοινωνία με τους ηλικιωμένους μάς προσφέρει πολλά οφέλη. Αρχικά, διατηρείται και εξελίσσεται ο θεσμός της οικογένειας, αφού με την πολύτιμη πείρα τους βοηθούν στην πληρέστερη διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Ακόμη και όταν δεν ενισχύουν οικονομικά τους νεότερους, προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες για τα εγγόνια τους αλλά και για τους ενήλικες, ώστε να εργαστούν και να πετύχουν στη ζωή τους. Εμπλουτίζεται ακόμη η σκέψη μας χάρη στην πείρα ζωής που διαθέτουν και επιτυγχάνεται το «πλησίασμα» μεταξύ των γενεών και η αποτελεσματικότερη επικοινωνία μεταξύ μας.

Επομένως, οι ηλικιωμένοι έχουν αγωνιστεί πολύ στη ζωή τους και είναι φορτωμένοι με πλούσια πείρα. Τούς αξίζει σεβασμός και χρειάζονται την αγάπη και τη φροντίδα μας.

Ευχαριστώ που με ακούσατε.

[209 λέξεις]

B. Λογοτεχνικό κείμενο

B1. Ο ηλικιωμένος (τον οποίο η ηρωίδα συνάντησε τυχαία) συγκινεί με τη συμπεριφορά του, γιατί παρά τη δύσκολη θέση στην οποία βρίσκεται, δηλαδή καθηλωμένος σε ένα αναπηρικό καροτσάκι, δεν έχει χάσει τη χαρά της ζωής και την αγάπη του για τους συνανθρώπους. Έτσι, αναθεωρεί τις απόψεις της για όσα έχουν αξία στη ζωή. Πιστεύει πως τα πιο αθώα και πολύτιμα όντα είναι τα ζώα, τα παιδιά και οι ηλικιωμένους. (68 λέξεις)

B2. α.

Αφήγηση:

- **«Βγήκαμε** μια βόλτα στη γειτονιά με τον σκυλάκο και σε ένα στενό **συναντήσαμε** έναν παππού συμπαθητικό...»

Στην αφήγηση κυριαρχεί το ρήμα και μας παρουσιάζονται με τη σειρά οι ενέργειες των προσώπων.

Περιγραφή:

- έναν παππού **συμπαθητικό καθισμένο** σε ένα αναπηρικό καροτσάκι και μια **όμορφη νεαρή** κυρία έσπρωχνε το «αυτοκίνητο» του παππού κι εκείνος μας είδε και μας χαμογέλασε με ένα **πλατύ** χαμόγελο κι άρχισε να μας χειροκροτεί και να φωνάζει «καλά μου και τα δυο».

Με αυτό τον τρόπο περιγράφεται ο παππούς και η συνοδός του. Η περιγραφή καλλιεργεί το ενδιαφέρον και την προσοχή του αναγνώστη. Στόχος της συγγραφέως είναι η αναπαράσταση του χώρου, καθώς και η προβολή στοιχείων που αιτιολογούν τη δράση των προσώπων.

B2. β.

το **«αυτοκίνητο»** = η συγγραφέας με τη χρήση των εισαγωγικών θέλει να δείξει **μεταφορική χρήση** αυτής της λέξης του κειμένου. Το αυτοκίνητο που αναφέρεται εδώ είναι το αναπηρικό αμαξίδιο.

«καλά μου και τα δυο» = η συγγραφέας με τη χρήση των εισαγωγικών **μεταφέρει αυτούσια** τα λόγια του παππού ακριβώς έτσι όπως τα είπε.

B3.

1.

Υποδείξεις της Τράπεζας Θεμάτων

- Ο συμπαθητικός ηλικιωμένος, τον οποίο αποκαλεί η ηρωίδα με τον οικείο χαρακτηρισμό «παππούς», είναι πολύ αξιοπρεπής, παρότι βρίσκεται σε δυσμενή θέση, λόγω του γήρατος και της αδυναμίας του να περπατήσει, γι' αυτό και βρίσκεται σε αναπηρικό καροτσάκι.
- Ο παππούς συμπεριφέρεται καλότροπα, ευγενικά, αυθόρμητα, εκφράζει τη χαρά του, καθώς αντικρίζει εκείνην και τον σκυλάκο της, με έναν καλό λόγο και ένα ενθουσιώδες χειροκρότημα.
- Ο παππούς έχει «καθαρά μάτια και όμορφο χαμόγελο», φαίνεται άνθρωπος αγνός, που εκτιμά τις απλές χαρές της ζωής, όπως μια βόλτα με το αναπηρικό καροτσάκι, και αγαπά τους ανθρώπους.
- Ο ηλικιωμένος συγκινεί την ηρωίδα με τη συμπεριφορά του, της κεντρίζει το ενδιαφέρον για την προσωπικότητά του, γι' αυτό παραδέχεται ότι πολύ θα ήθελε να μάθει την ιστορία της ζωής του.
- Η πηγαία αντίδραση χαράς και η θετική ενέργεια του ηλικιωμένου μεταφέρεται στην ηρωίδα και την κάνει να αισθάνεται τυχερή που τον συνάντησε.
- Η συνάντηση αυτή οδήγησε την ηρωίδα σε μια αναθεώρηση για όσα έχουν αξία στη ζωή: δηλώνει πως θεωρεί πλέον πιο αθώα και πολύτιμα τα ζώα, τα παιδιά και τους ηλικιωμένους, πλάσματα δηλαδή που βρίσκονται σε πιο αδύναμη θέση εκ των πραγμάτων, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες ομάδες ανθρώπων που, στην επιδίωξη του χρήματος και της δύναμης, γίνονται αδίστακτοι και μετέρχονται κάθε μέσο, ποδοπατώντας αρχές και αξίες.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

Η ηρωίδα σε έναν περίπατο με τον σκύλο της συναντά κατά σύμπτωση έναν ηλικιωμένο σε αναπηρικό καροτσάκι. Γιατί ενθουσιάζεται μ' αυτή την τυχαία συνάντηση; Ποια είναι η άποψή σου για το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε στη συνέχεια, δηλαδή για τη διατύπωση «Ζώα, παιδιά, ηλικιωμένοι... Στον σάπιο κόσμο μας, μόνο αυτά μιλούν ακόμα μέσα μου. Όλα τα άλλα ψευτιά κι απάτη...»;

Αυτό συνέβη, γιατί η ηρωίδα κατάλαβε μετά τη συνάντησή της με τον παππού , πως έχουν αξία στη ζωή τα πιο αθώα πλάσματα, δηλαδή τα παιδιά και οι ηλικιωμένοι , πλάσματα που είναι στην πιο αδύναμη θέση, ενώ οι υπόλοιπες ομάδες ανθρώπων προσπαθώντας να αποκτήσουν χρήμα και δύναμη, καταντούν σκληροί και αδίστακτοι, μεταχειριζόμενοι κάθε μέσο για να πετύχουν. Ο συμπαθητικός ηλικιωμένος είναι πολύ αξιοπρεπής, αν και ανάπηρος. Δεν δυσανασχετεί με τη θέση του, εκτιμά τις απλές χαρές της ζωής. Φέρεται πολύ ευγενικά , χαιρέται και χειροκροτά, όταν βλέπει εκείνη και τον σκυλάκο της. Συγκινεί την ηρωίδα που πολύ θα ήθελε να μάθει την ιστορία της ζωής του και να τον είχε γνωρίσει νέο και ακμαίο. (115 λέξεις)

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής**ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ****Θετικά αξιολογούνται:**

Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας,

Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη,

Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α' ενικό ρηματικό πρόσωπο),

Περιεχόμενο: ελεύθερη ανάπτυξη ενός προσωπικού βιώματος που παρουσιάζεται ολοκληρωμένα.

Αγαπημένο μου ημερολόγιο θα σου αφηγηθώ κάτι που μου συνέβη και με προβλημάτισε. Πριν μερικά χρόνια στην παραλία ακρωτηρίασα την άκρη από το μικρό μου δάχτυλο. Μεταφέρθηκα επείγοντως σε εφημερεύον νοσοκομείο της Αθήνας δέχτηκα τις πρώτες βοήθειες και μετά με έβαλαν σε ένα κρεβάτι ενός μεγάλου θαλάμου. Να κοιμηθώ βέβαια ήταν αδύνατον, δεν πόναγα όμως πολύ και έτσι άρχισα να παρατηρώ τα επείγοντα περιστατικά που έμπαιναν στον θάλαμο. Λίγο αργότερα στο διπλανό μου έφεραν μια γιαγιούλα με εγκεφαλικό βαρύ. Ένα αντρόγυνο τη συνόδευε. Μόλις λουπόν την τακτοποίησαν οι νοσοκόμες, ο γιος της τής λέει ότι θα φύγουν και θα τη φροντίσουν εκεί. Έμεινα άλαλη. Η γιαγιά δεν μπορούσε να κουνηθεί ούτε να μιλήσει. Μόνο δάκρυα άρχισαν να αυλακώνουν το πρόσωπό της. Πόσο ντράπηκα για λογαριασμό τους και πόσο λυπήθηκα! Όλη τη νύχτα της κράταγα το χέρι και το πρωί την ταΐσα όσο μπορούσα. Κατόπιν πήρα εξιτήριο. Δεν θα ξεχάσω ποτέ τα μάτια της και τον πόνο της. Όταν συνήλθα λίγο, ξαναπήγα, είχα ακούσει το όνομά της, αλλά μου είπαν ότι κατέληξε λίγο αργότερα. Γιατί να υπάρχει τόση αναισθησία και αδιαφορία για την ίδια τους τη μάνα;